

Projekt

z dnia 13 marca 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXI/.../2026
RADY MIASTA I GMINY MARGONIN**

z dnia 19 marca 2026 r.

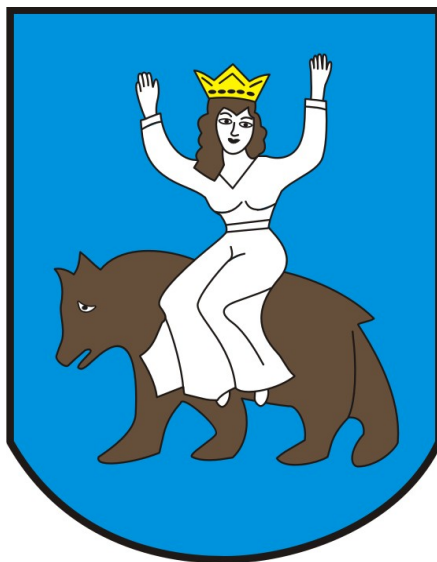
**w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji: Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Margonin
w latach 2023-2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 roku, poz. 1153 ze zmianami) oraz art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 roku, poz. 1292 ze zmianami) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Margonin w latach 2023-2024 w brzmieniu załącznika nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Margonin

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI
NAD ZABYTKAMI GMINY MARGONIN
W LATACH 2023-2024**

Margonin, marzec 2026 roku

1. Podstawowe informacje dotyczące gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Margonin na lata 2023-2024

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 roku, poz. 1292 ze zmianami) Gmina Margonin opracowała gminny program opieki nad zabytkami.

Program opieki nad zabytkami został przyjęty uchwałą Nr XXXI/313/2021 Rady Miasta i Gminy Margonin z dnia 19 października 2021 roku w sprawie przyjęcia Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Margonin na lata 2021-2024 (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 7889 z dnia 26.10.2021 roku), zwany dalej „Programem”.

W Programie określone zostały zadania, które ma do zrealizowania Gmina Margonin, w celu finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Zadania te obejmują także organizację działań edukacyjnych wobec miejscowej społeczności. Zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przedmiotowy Program, ma na celu w szczególności:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami,

a także:

- włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań, wynikających z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie,
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Program został opracowywany na 4 lata. Z realizacji Programu Burmistrz sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy. Do tej pory sprawozdanie z realizacji gminnego programu opieki na zabytkami nie zostało opracowane. W związku z powyższym Sprawozdanie zostało wykonane w marcu 2026 roku i obejmuje okres 2023-2024 roku.

Program zawiera 12 rozdziałów, w tym:

1. Wstęp.
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
 - 4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy).
 - 5.2. Charakterystyka zasobów, analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.
 - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy.
 - 5.2.2. Krajobraz kulturowy.
 - 5.2.3. Zabytki nieruchome.
 - 5.2.4. Zabytki ruchome.
 - 5.2.5. Zabytki archeologiczne.
 - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.
 - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.
7. Założenia programowe.
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.
11. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.
12. Zakończenie.

Zgodnie z zapisami dokumentu, realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy, na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy, w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Przy realizacji programu wykorzystane zostały następujące grupy instrumentów: prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

Instrumenty prawne, wynikające z obowiązujących przepisów prawnych:

- wpis do rejestru zabytków,
- decyzje administracyjne z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawa o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa Prawo budowlane, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o gospodarce nieruchomościami, ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.

Instrumenty finansowe:

- finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy,
- udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,
- korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje,
- współpraca pomiędzy podmiotami publicznymi a sektorem prywatnym w ramach „Partnerstwa publicznego - prywatnego” (PPP).

Instrumenty społeczne:

- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego gminy Margonin,
- edukacja kulturowa,
- pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego,
- informacja na temat znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy Margonin,
- współdziałanie z organizacjami społecznymi.

Instrumenty koordynacji:

- realizacja projektów i programów gminy Margonin, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego gminy (np. strategia rozwoju gminy, plany rozwoju lokalnego, programy rozwoju infrastruktury gminy, programy ochrony środowiska przyrodniczego, programy prac konserwatorskich, studia i analizy, koncepcje, plany rewitalizacji),
- współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
- współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego.

Instrumenty kontrolne:

- aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków,
- oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Margonin,
- sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji Programu oraz aktualizacja Programu związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania,
- monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego,
- prowadzenie stałej obserwacji procesów i zjawisk istotnych z punktu widzenia realizacji Programu.

Uruchomienie podanych instrumentów wymaga od władz i społeczności lokalnej inicjatywy i konkretnych działań, które są prowadzone w wielu sferach działalności, w tym:

- wykorzystanie istniejących przepisów prawnych związanych z polityką ochrony zabytków w celu przygotowania efektywnej polityki ochrony środowiska kulturowego w gminie,
- wykorzystanie regionalnych programów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami dla realizacji gminnego programu (programy na poziomie powiatu, województwa oraz kraju),
- pozyskiwanie wszelkich dostępnych źródeł finansowania opieki nad zabytkami i realizacji zadań określonych w tym programie,
- włączenie problematyki związanej z opieką nad zabytkami do planistycznych opracowań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym gminy,

- tworzenie opracowań planistycznych odpowiednio dla potrzeb ochrony zabytków oraz sporządzanie analiz i oceny skutków wpływu planowanych działań inwestycyjnych na środowisko kulturowe gminy,
- koordynowanie działań prowadzonych w stosunku do środowiska kulturowego na terenie gminy,
- pozyskanie poparcia społecznego dla działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami,
- efektywne zarządzanie programem,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.

2. Sposób realizacji celów programu w latach 2023-2024

Program w swojej treści wskazał, iż spośród obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy żaden nie jest własnością samorządu. W związku z tym gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad nimi. Natomiast działania pośrednie, wynikające z ustawy o ochronie zabytków oraz polityki prowadzonej przez gminę sprowadzają się do:

- promowania najcenniejszych zabytków z terenu gminy,
- uwzględniania dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych,
- wspierania poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z ich właściwym użytkowaniem i utrzymaniem,
- kształtowania społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego,
- edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez:
 - prowadzenie i doskonalenie edukacji na rzecz ochrony zabytków na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych,
 - popularyzację wszelkiego rodzaju konkursów promujących wiedzę z zakresu szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.

3. Cele i kierunki działań gminnego programu opieki nad zabytkami

W treści programu znalazł się szereg celów i kierunków działań, które stanowią wytyczne dla całokształtu polityki gminnej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Margonin. Należą do nich:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

4. Realizacja celów gminnego programu opieki nad zabytkami w latach 2023-2024

Gmina Margonin w latach 2023-2024 przeznaczyła środki finansowe na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami dla: Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. św. Wojciecha w Margoninie, w kwocie 1 192 239,00 złotych, z czego: 439 999,84 złotych zostało przekazanych i wykorzystanych przez wnioskodawcę w 2023 roku a 752 239,16 złotych zostało przekazanych i wykorzystanych przez wnioskodawcę w 2024 roku. Na zadanie Gmina Margonin uzyskała dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków w kwocie 1 168 394,22. Pozostała kwota (23 844,78 złotych) stanowiła środki własne gminy Margonin. Dotacja została przeznaczona na dofinansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy malowidłach, ołtarzu głównym, ołtarzach bocznych, obrazie „Ukrzyżowanie” i balustradzie komunijnej we wnętrzu kościoła pw. św. Wojciecha w Margoninie, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A-20 decyzją z dnia 02.12.1964 roku

5. Realizacja celów gminnego programu opieki nad zabytkami w latach 2023-2024

Ponadto z działań mających na celu realizację zadań gminnego programu opieki nad zabytkami w latach 2023-2024 wymienić należy:

- uwzględnienie zapisów programu opieki nad zabytkami oraz gminnej ewidencji zabytków podczas przygotowywania projektów decyzji o warunkach zabudowy, a także dokumentacji planistycznej - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
- działania związane z szeroko pojętą ochroną dziedzictwa kulturowego, turystyką oraz promocją gminy.

Ogólne zestawienie działań realizujących kierunki i cele programu opieki nad zabytkami:

- ocena zawartości gminnej ewidencji zabytków,
Bieżące uzupełnianie wszelkich zmian dotyczących własności obiektów, utraty walorów zabytkowych oraz zniszczeń poszczególnych obiektów,
- udostępnianie gminnej ewidencji zabytków oraz „Programu opieki nad zabytkami Gminy Margonin na lata 2021 – 2024” na stronie internetowej <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-margonin>,
- tworzenie tras turystycznych powiązanych z promocją zabytków gminy Margonin, uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu nowych ścieżek rowerowych i dydaktycznych,
- publikacja informacji, których treść obejmuje również dziedzictwo zabytkowe,
- udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – na podstawie uchwały Nr XXXI/374/2009 Rady Miasta i Gminy w Margoninie z dnia 24 czerwca 2009 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 156, poz. 2664),
- wprowadzenie do systemu edukacji elementów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy. Zadanie opiera się głównie na uświadamianiu znaczenia dóbr kultury, jego ochrony oraz pracy na rzecz utrzymania i propagowania wiedzy na temat zabytków na terenie gminy,
- prace pielęgnacyjne przy Alei Lipowej,

6. Podsumowanie

Reasumując, zadania określone w „Gminnym programie opieki nad zabytkami Gminy Margonin na lata 2021-2024” w latach obowiązywania dokumentu, realizowane były na bieżąco, w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków. W związku z sytuacją finansową oraz określonymi priorytetami działań gminy nie były to środki duże i wystarczające na pokrycie realizacji wszystkich działań programowych. Również zadania dodatkowe związane ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych realizowane były systematycznie i będą kontynuowane w latach następnych.

Dzięki udostępnianiu dokumentacji związanej z zabytkami na stronach internetowych Gminy zwiększyło się zainteresowanie społeczne posiadaniem zasobem w Gminie, a także świadomość regionalną mieszkańców.

Dodatkową szansę w następnych latach stanowić będzie nowa perspektywa funduszy unijnych, krajowych. Jeśli tylko możliwe będzie spełnienie oczekiwanych przez poszczególne programy kryteriów to Gmina Margonin rozważy przeznaczenie dodatkowych środków własnych na realizację projektów związanych z szeroko pojętą ochroną dziedzictwa kulturowego.

Uzasadnienie

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Margonin sporządzony został na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wprowadzającej obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorządy zarówno wojewódzkie, jak i powiatowe oraz gminne.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami został zatwierdzony Uchwałą Nr XXXI/313/2021 Rady Miasta i Gminy Margonin z dnia 19 października 2021 roku w sprawie przyjęcia Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Margonin na lata 2021-2024 (Dz. Urz. Woj. Wlkp. poz. 7889 z dnia 26.10.2021 roku).

Zgodnie z artykułem 87 ust 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Podjęcie uchwały nie powoduje skutków społecznych, gospodarczych i prawnych, a także nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu Gminy.

Mając na uwadze powyższe podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.